

Innehåll

Småföretagsbarometern.....	2
Sammanfattning av konjunkturläget i Östergötlands län.....	3
Det ekonomiska läget och Östergötlands läns näringslivsstruktur	5
Småföretagsbarometern – Östergötlands län.....	7
<i>Sysselsättning</i>	7
<i>Orderingång</i>	8
<i>Tackat nej till order</i>	10
<i>Omsättning</i>	10
<i>Konjunkturindikatorn</i>	12
Lönsamhetsutvecklingen	14
Expansionsutsikter och hinder för expansion	16
Konjunkturrisiker.....	18
<i>Politiska risker</i>	18
<i>Personliga risker</i>	19
Appendix Finansiering.....	20
<i>Bankens lokala förankring och bemötande</i>	21

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för småföretagsbarometern utgörs av intervjuer med småföretag med minst en anställd och högst 49 anställda. Det är alltså företagens egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturindikator inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. I år är det 30 års jubileum för Småföretagsbarometern.¹ Denna gång omfattar undersökningen 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp på länsnivå. Vi kan således mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos rikets småföretag i samtliga län. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och diagram kan hämta hem materialet från Företagarnas hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Sparbankernas Riksförbund och Företagarna. René Bongard, Rebecca Källström och Daniel Wiberg (Företagarna) är författare till denna publicering. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små företagens stora betydelse för den svenska ekonomin.

Sparbankerna

Företagarna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ År 2014 gjorde vi ett uppehåll med undersökningen, så värdena för år 2014 är interpolerade.

Sammanfattning av konjunkturläget i Östergötlands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Östergötlands län har varit positiv sedan 2013 års mätning. Länet har också en något starkare konjunktur än riket i stort. Läget har förbättrats både i industri- och tjänsteföretagen. Förväntningarna inför kommande år pekar på en fortsatt återhämtning, där framförallt tjänstesektorn räknar med förbättrad tillväxt.
- **Sysselsättningstillväxten** har varit svagt positiv i Östergötlands län sedan 2013, men är fortfarande positiv. Den svaga utvecklingen beror framförallt på att industriföretagen inte anställer i samma snabba takt som vid tidigare mätning, de ser dock positivt på utvecklingen av sysselsättningstillväxten framöver. Totalt sett ökar sysselsättningen i länets företag.
- **Orderingången** för länets småföretag har utvecklats något mer positivt sedan 2013 än i riket som helhet. Tillväxttakten för orderingången i Östergötlands län har förbättrats och är fortsatt något högre än riksgenomsnittet. Förbättringen beror på ökad orderingång i både tjänste- och industrisektorn. Sammantaget i länet är det 49 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 16 procent anger en vikande orderingång. Både industri- och tjänstesektorn tror dock på en ökning av orderingången under det kommande året än industrisektorn.
- **Omsättningstillväxten** i Östergötlands län har ökat sedan 2013. Återigen är det både industri- och tjänsteföretagen i länet som drar utvecklingen. Förväntningarna inför kommande år är optimistiska i båda sektorerna.
- **Tillväxten av lönsamheten** i företagen i Östergötlands län har återhämtat sig tämligen kraftigt efter åren med akut finanskris. Industriföretagens lönsamhet har minskat något sedan hösten 2013. Industriföretagen är emellertid relativt sett optimistiska om utvecklingen framöver, tjänsteföretagen är något mindre optimistiska. Utvecklingen framöver ser ljus ut, och avspeglar återhämtningen i konjunkturen. Den positiva utvecklingen har dock till övervägande del letts av tjänsteföretagen i länet. Totalt sett i länet är det 48 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet. Östergötland är därmed det län där flest andel företag uppger att de har haft en ökad lönsamhet senaste året.
- Företagen i Östergötlands län upplever goda möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Totalt anser 67 procent av företagen i länet att de har **goda utsikter att expandera** på sikt.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Östergötlands län är bristen på lämplig arbetskraft. Mer än vart fjärde företag (26 procent) uppger detta som största hinder. Tuff

konkurrens och höga arbetskraftskostnader hamnar på andra och tredje plats med 18 procent respektive 17 procent av företagen som upplever detta som expansionshinder.

- Den största **konjunkturrisken** enligt företagen i Östergötlands län är den svenska ekonomiska utvecklingen. Men även den internationella konjunkturen och internationella prisökningar relaterade till energi och råvaror utgör risker för länets företag. Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Östergötlands län. En större andel av företagen i Östergötlands län, än i riket, upplever oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn som en politisk risk. Den största personliga risken för företagen i länet är liksom i riket som helhet risken att en ägare blir långvarigt sjuk.

Det ekonomiska läget och Östergötlands läns näringslivsstruktur

Under 2014 och i början av 2015 växte BNP och sysselsättningen i Sverige med stöd av växande inhemsk efterfrågan som i huvudsak byggde på stabil konsumtion. Sveriges exportsektor har dock haft en mindre positiv utveckling, samtidigt har efterfrågan gradvis förbättrats därmed kommer investeringar och ökad export att bidra till att läget förbättras. Efterfrågan i Europa kan förväntas fortsätta att förbättras något, om ingen allvarlig störning inträffar.

Den tröga exporttillväxten har flera skäl. När det gäller geografisk specialisering har Sveriges exportföretag drabbats av de vikande marknaderna i flera av de viktigaste mottagarländerna i EU. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU.

Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen. Men eftersom arbetskraften växer har arbetslösheten legat fast på cirka 8 procent under flera år, och är särskilt hög bland lågutbildade unga. Arbetsmarknadsläget är därför speciellt bekymmersamt för grupper som står längre från arbetsmarknaden.

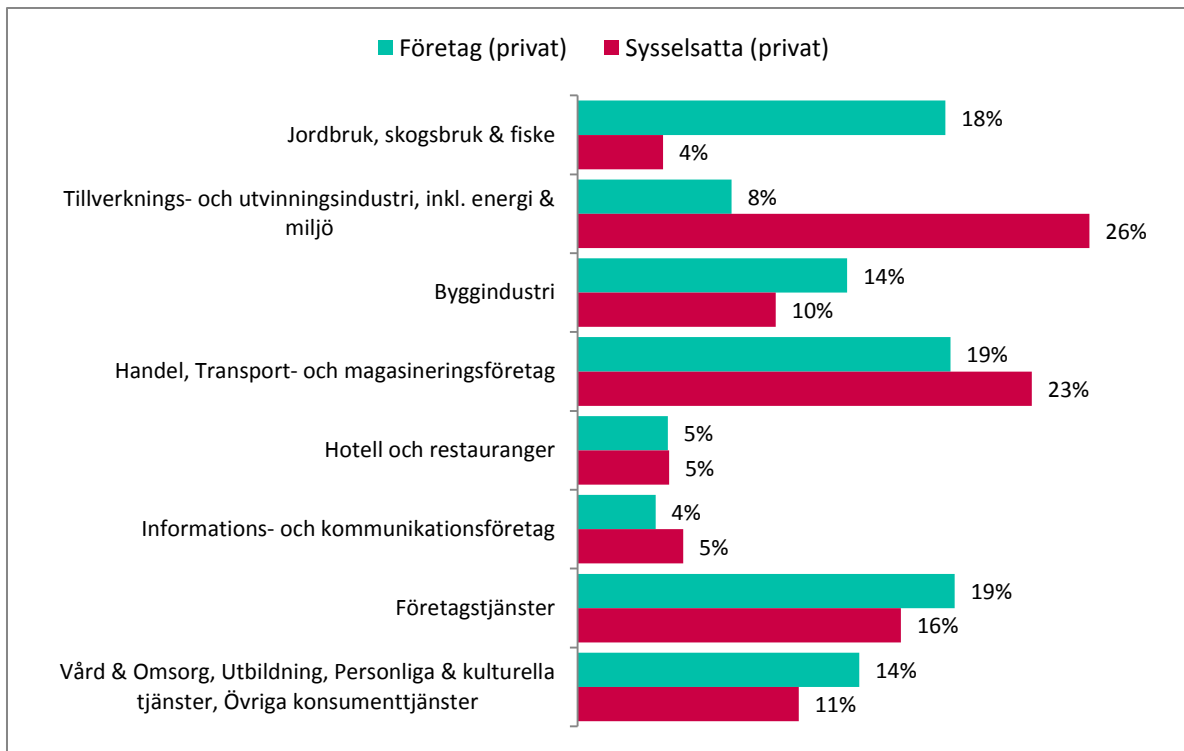
Läget i näringslivet kan alltså sammanfattas som något starkare. Konjunkturläget för tjänstesektorn bidrar positivt till uppgången, medan industrisektorn påverkar negativt. Sysselsättningen har sammantaget ökat och utvecklingen kan vara positiv framöver om inte något konjunkturhämmande inträffar. Även anställningsplanerna framöver är mer optimistiska än vid föregående mätning.

Tabell 1 Näringslivsstrukturen i Östergötlands län²

Östergötlands län	Företag	Arbetsställen	Sysselsatta
Totalt	19 612	24 186	189 016
Offentlig verksamhet	110	1 488	62 370
Övrig verksamhet	821	1 058	6 209
Privata företag	18 681	21 640	120 437
<i>andel privata företag av totala antalet</i>	95,3%	89,5%	63,7%
<i>andel småföretag av privata företag</i>	98,9%	98,5%	63,3%

² Statistiken avser företag med minst 1 sysselsatt person, år 2013. Med småföretag avses 1-49 sysselsatta. Källa: SCB

Figur 1 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, 2013 (källa: SCB)

Småföretagsbarometern – Östergötlands län

Sysselsättning

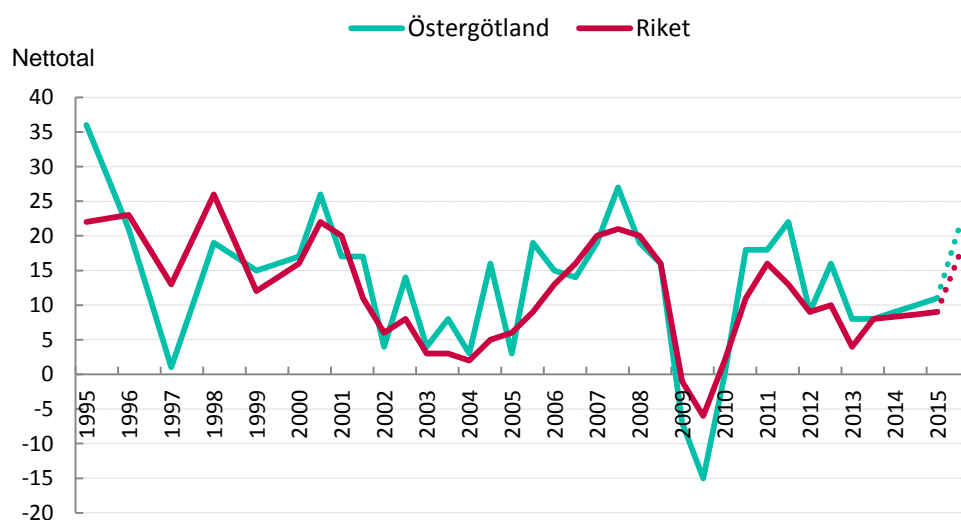
Sysselsättningsstillväxten har varit svagt positiv i Östergötlands län sedan 2013. Den svaga utvecklingen beror på att industriföretagen inte anställer i samma snabba takt som vid tidigare mätning. Totalt sett drygt vart femte företag i länet (21 procent) att man har ökat sin personalstyrka medan endast 10 procent av företagen dragit ned personal. Nettotalet landar på 11, vilket är något högre än nettotalet för sysselsättningsstillväxten i riket (9). Ett nettotal över noll betyder det att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Eftersom länet har ett positivt nettotal (11) innebär det att sysselsättningen totalt sett ökar i länets företag.

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Personer som deltar i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder inkluderas också som sysselsatta. Ett alternativt mått är sysselsättningsgrad, vilken mäter andelen av den arbetsföra befolkningen som är sysselsatta.

Sysselsättningen är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Med fler i arbete kan vi producera mer och hushållens inkomster växer. Dessutom minskar statens utgifter bland annat genom att arbetslösheten kostar mindre samtidigt som skatteintäkterna ökar.

Figur 2 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995-2015

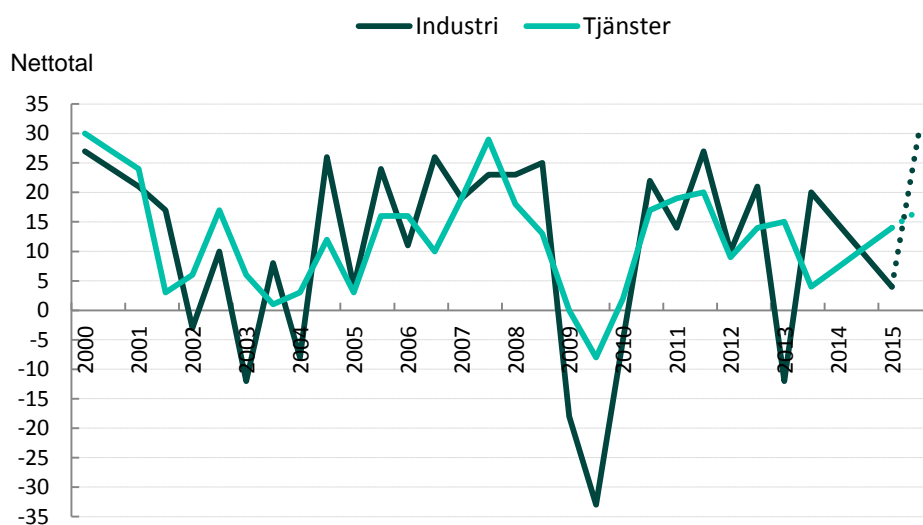
Inom industrisektorn har utvecklingen varit negativ, nettotalet har fallit relativt kraftigt och hamnar nu på 4 (från ett nettotal på 20 hösten 2013), vilket är lägre än genomsnittet för riket (11). Inom tjänstesektorn har utvecklingen dock varit positiv. Det är nu 21 procent av företagen som uppger att man ökat i personal medan 10 procent minskat antalet anställda.

Det gör att man får ett netttotal på 11. Det är endast något högre än det netttotal på 8, som mätningen hösten 2013 visade.

Förväntningarna framåt är dock optimistiska och företagen tror på en fortsatt ökad sysselsättning det kommande året. Nettotalet förväntas ligga på 21 på ett års sikt, vilket är högre än nivå för riket (17). Båda sektorerna planerar att öka personalstyrkan men framförallt är det industriföretagen som ser positivt på utvecklingen framöver.

Figur 3 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Östergötlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

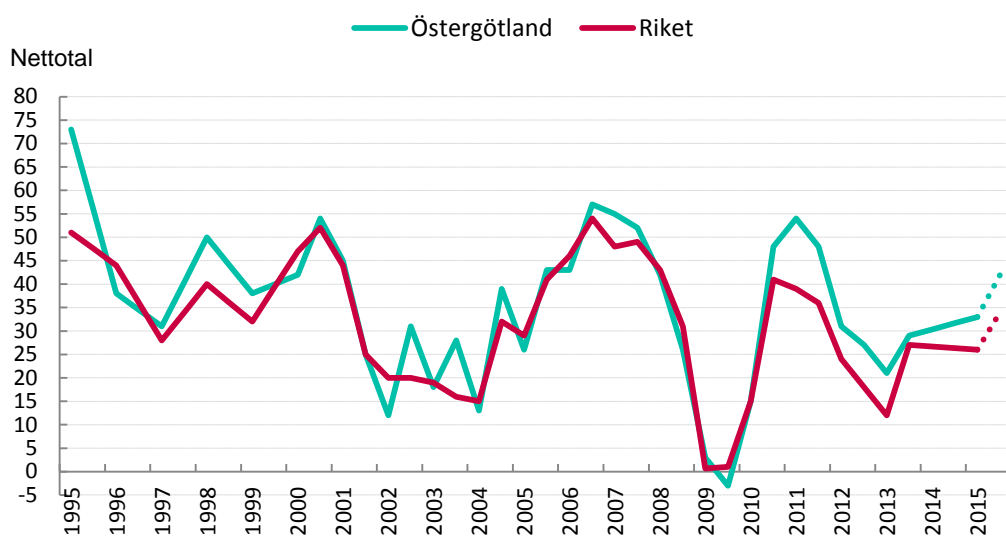
Orderingång

Orderingången för länets småföretag har utvecklats något mer positivt sedan 2013 än i riket som helhet. Tillväxttakten för orderingången i Östergötlands län har förbättrats och är fortsatt något högre än riksgenomsnittet. Förbättringen beror på ökad orderingång i både tjänste- och industrisektorn. Sammantaget i länet är det 49 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 16 procent anger en vikande, vilket ger ett netttotal på 33. Detta kan jämföras med rikssnittet på 26.

Orderingång

Med orderingång menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period.

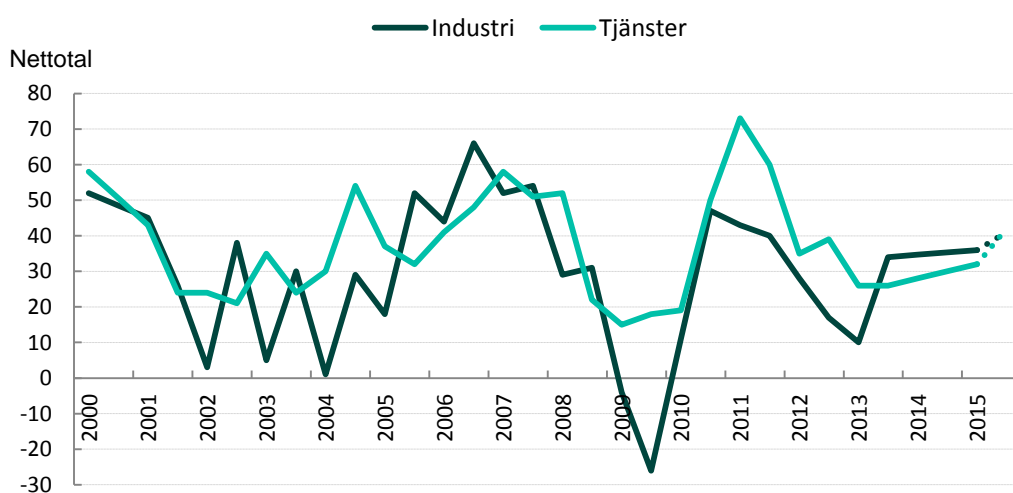
Figur 4 Orderutveckling (nettotal) i Östergötlands län och riket 1995-2015

Den ökade orderingen beror alltså på förbättrad ordergång i både industri- och tjänsteföretagen. Men trots en ökning redovisar alltså 16 procent av industriföretagen i länet en sjunkande ordergång. Även konjunkturinstitutet finner i sina löpande mätningar under våren 2015 att företagen är mer negativa om storleken på kommande orderstockar och varulager samt att förväntningarna på produktionsvolymen har justerats ned.

Inom tjänstesektorn har nettotalet ökat från 26 till 32. Omkring 17 procent av tjänsteföretag anger att orderstocken minskat. Både industri- och tjänstesektorn tror dock på en ökning av orderingen under det kommande året.

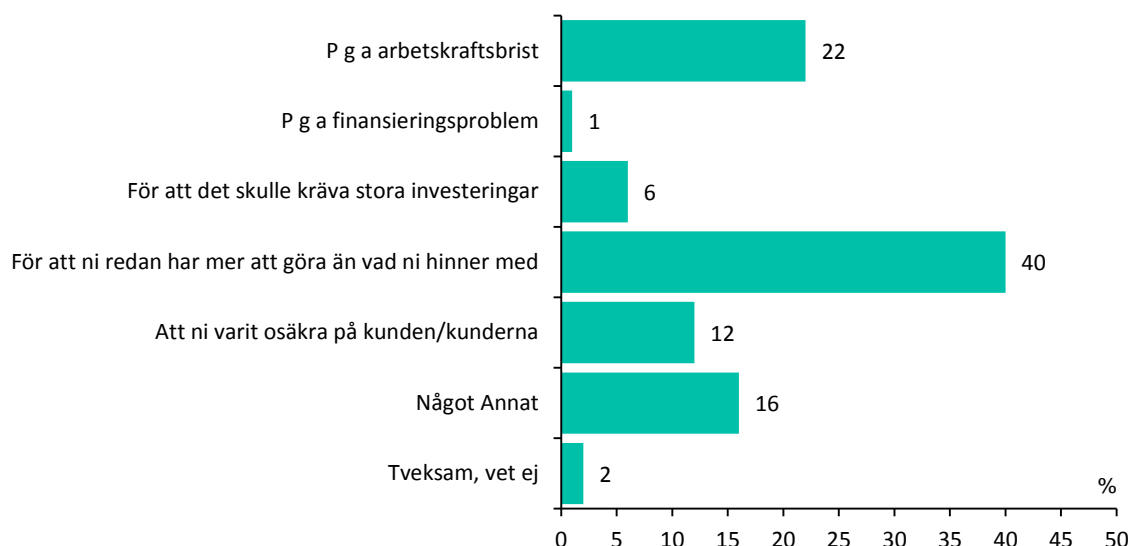
Figur 5 Ordergång (nettotal) i Östergötlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Tackat nej till order

Hela 48 procent av företagen i länet har någon gång under det senaste året tvingats tacka nej till order. Den huvudsakliga anledningen är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (40 procent av de som tackat nej) men även arbetskraftsbrist anges av många (22 procent) som en anledning. Denna bild delas i stort med riksgenomsnittet för företagen.

Figur 6 Tackat nej till order

Omsättning

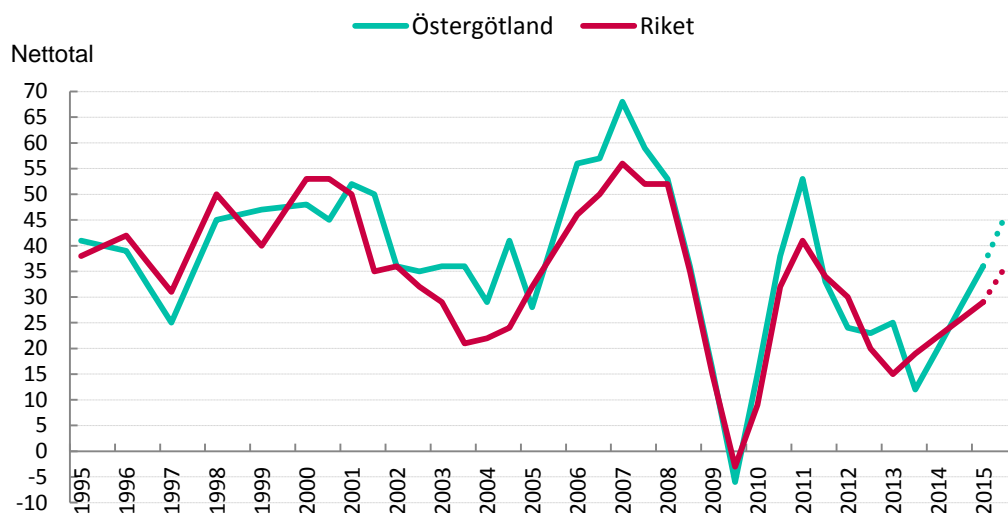
Omsättningstillväxten i Östergötlands län har ökat sedan 2013. Återigen är det både industri- och tjänsteföretagen i länet som drar utvecklingen. Nettotalet 36 är klart över genomsnittet för riket (nettotalet 29). Förväntningarna inför kommande år är också optimistiska. Totalt sett tror företagen i Östergötlands län på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 46, även det tydligt över nettotalet för riket i genomsnitt (36).

Omsättning

Ett företags omsättning är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

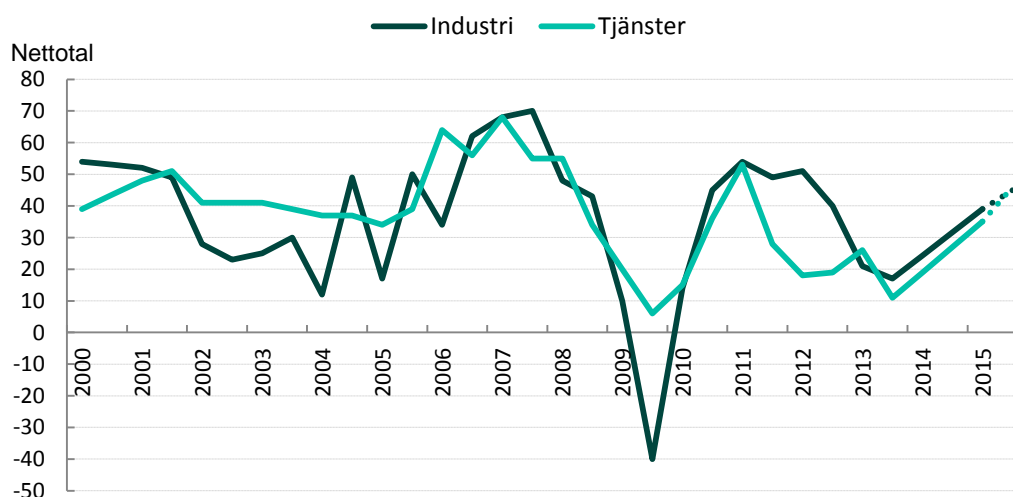
Resultaträkningen visar företagets intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Resultaträkningen visar alltså om företaget har gått med vinst eller förlust.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995-2015

Industrin har alltså upplevt en kraftig tillväxt i omsättningen och landar på ett netttotal på 39. Även tjänsteföretagen i Östergötlands län har utvecklats relativt bra och hamnar på ett netttotal på 35. Nettotalet före tjänstesektorn i Östergötlands län är därmed också över riksgenomsnittet (35 jämfört med 28). Inför det kommande året är tjänsteföretagen minst lika optimistiska om utvecklingen framöver som industriföretagen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Östergötlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Konjunkturindikatorn

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, ordergång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2015 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 80, jämfört med rikets indikator på 64.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Östergötlands län försämrades dramatiskt 2008-2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 142, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -24.

Det är tydligt att botten för länge sedan är passerad och återhämtningen tros fortsätta under det kommande året. Konjunkturindikatorn spås stiga även framöver, även om denna positiva utveckling kan vändas av en försvagad konjunktur i Sverige eller i vår omvärld.

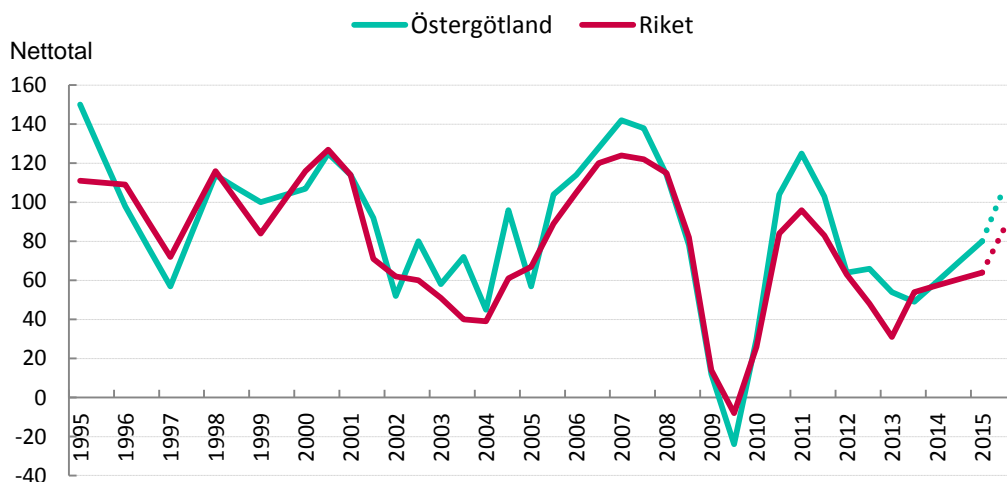
Konjunktur

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det rådande ekonomiska tillståndet i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när industrin har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att det är låg arbetslöshet och investeringarna ökar.

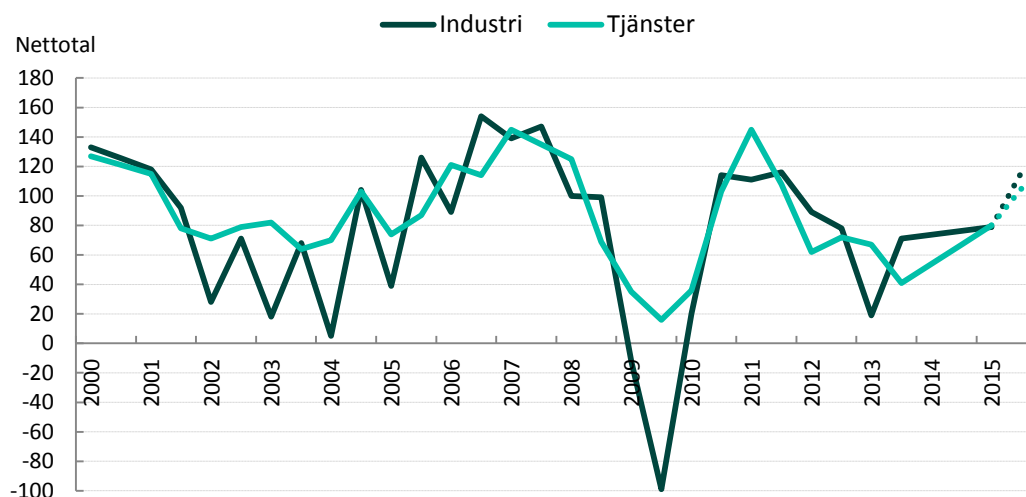
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfrågan på deras varor eller tjänster, har de svårt att behålla personal och göra nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 9 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995-2015

Under det kommande året räknar tjänstesektorn med en fortsatt återhämtning, indikatorn stiger från 80 till 105. Industrin, som i årets mätning ligger på en relativt hög indikator (76) räknar också med en positiv utveckling och hamnar på en indikator på 116 på ett års sikt.

Figur 10 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, orderingång och omsättning (netttotal) i Östergötlands, industri- och tjänstesektor 2000-2015

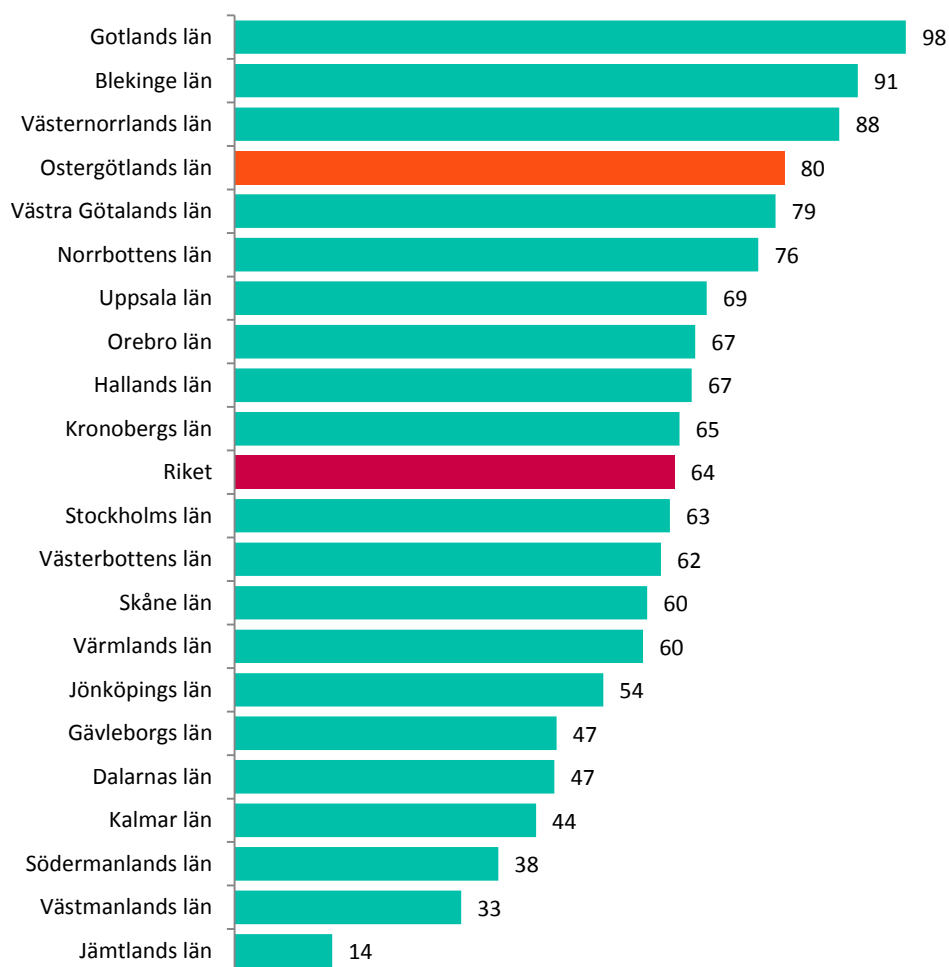

Småföretagsbarometerns resultat bekräftas i stort av Konjunkturinstitutet, som kontinuerligt analyserar hushållens och företagens syn på det ekonomiska läget.

Enligt Konjunkturinstitutet har konfidensindikatorerna för bygg- och anläggningsverksamhet, detaljhandel och privata tjänstenäringsstiger. Samtidigt har tillverkningsindustrins konfidensindikator fallit. Även hushållens konfidensindikator minskade mellan mars och april enligt Konjunkturinstitutets mätningar. För bygg- och anläggningsverksamhet och detaljhandel visar konfidensindikatorerna på ett starkare läge än normalt, medan tillverkningsindustrins konfidensindikatorer hamnar på nivåer under det historiska genomsnittet. Läget i de privata tjänstenäringsstär är något starkare än normalt.

För den sammavägda konjunkturindikatorn placerar sig Östergötlands län över riksgenomsnittet. En trolig förklaring är det lokala näringslivets industristruktur. Trots den goda placeringen är det viktigt att det lokala företagsklimatet även fortsättningsvis utvecklas och värnas på regional nivå.

Figur 11 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2015

Lönsamhetsutvecklingen

Lönsamheten diktar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Från 2013 har lönsamheten i industriföretagen i Östergötlands län återhämtat sig tämligen kraftig efter åren med akut finanskris. Nettotalet för lönsamhet i industrisektorn är 31 i årets mätning. Industriföretagens lönsamhet har dock minskat något under motsvarande period. Nettotalet för lönsamhet i både industri- och tjänsteföretagen i länet hamnar på 31, riksgenomsnittet ligger på 18. Totalt sett i länet är det 48 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet. Östergötland är därmed det län där flest andel företag uppger att de har haft en ökad lönsamhet senaste året.

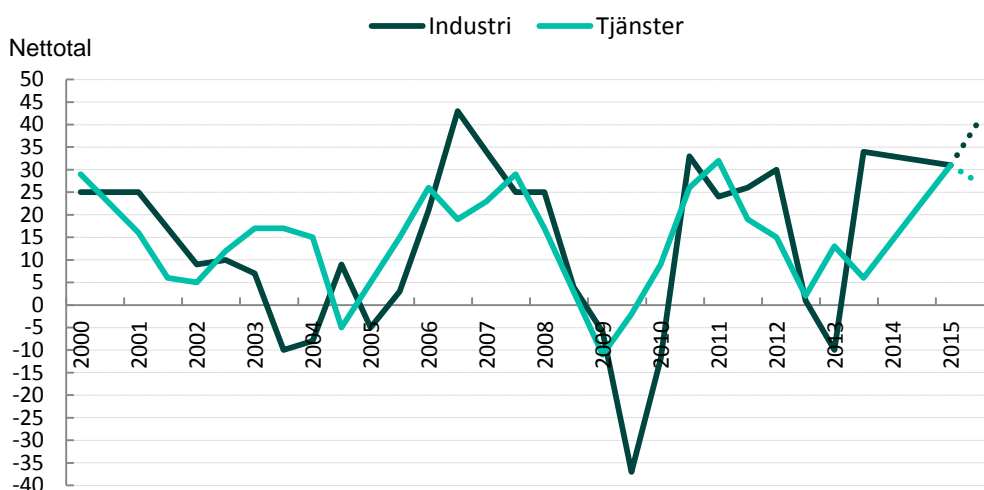
Lönsamhet

Om man är intresserad av att se om ett företag har gått bra eller dåligt räcker det inte bara med att titta på hur stor vinsten är räknat i kronor och ören. Vinsten, eller resultatet, måste ställas i relation bland annat till företagets storlek, när denna typ av mer relativt mått på vinst avses talar man om företagets lönsamhet.

I industrisektorn har nettotalet ökat konstant under perioden, dvs. det är betydligt fler som uppger positiv lönsamhetsutveckling än negativ, nettotalet hamnar även för denna industrigrupp på 31. Läget har alltså förbättrats avsevärt i förhållande till våren 2013. Industrieföretagen i länet är relativt sett mer optimistiska om utvecklingen, medan tjänsteföretagen är något mindre optimistiska.

Utvecklingen framöver ser ljus ut, och avspeglar återhämtningen i konjunkturen. Den positiva utvecklingen har dock till övervägande del letts av tjänsteföretagen i länet. De tämligen dramatiska rörelserna i nettotal för lönsamhet avspeglar hur företagen i länet påverkas av det allmänna ekonomiska läget samt den internationella konjunkturen och exportefterfrågan.

Figur 12 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Östergötlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Företagens prisförväntningar

Att konjunkturen nu stärkts leder till att en större andel av företagen i länet räknar med att kunna höja priserna kommande år. Industrieföretagen i Östergötlands län har något högre förväntningar gällande prisutvecklingen än genomsnittet för riket. 37 procent tror på prisökningar, inom industrin i riket som helhet är det 34 procent av företagen som tror på högre priser. Motsvarande siffra för tjänstesektorn är 34 procent i länet och 36 procent i riket.

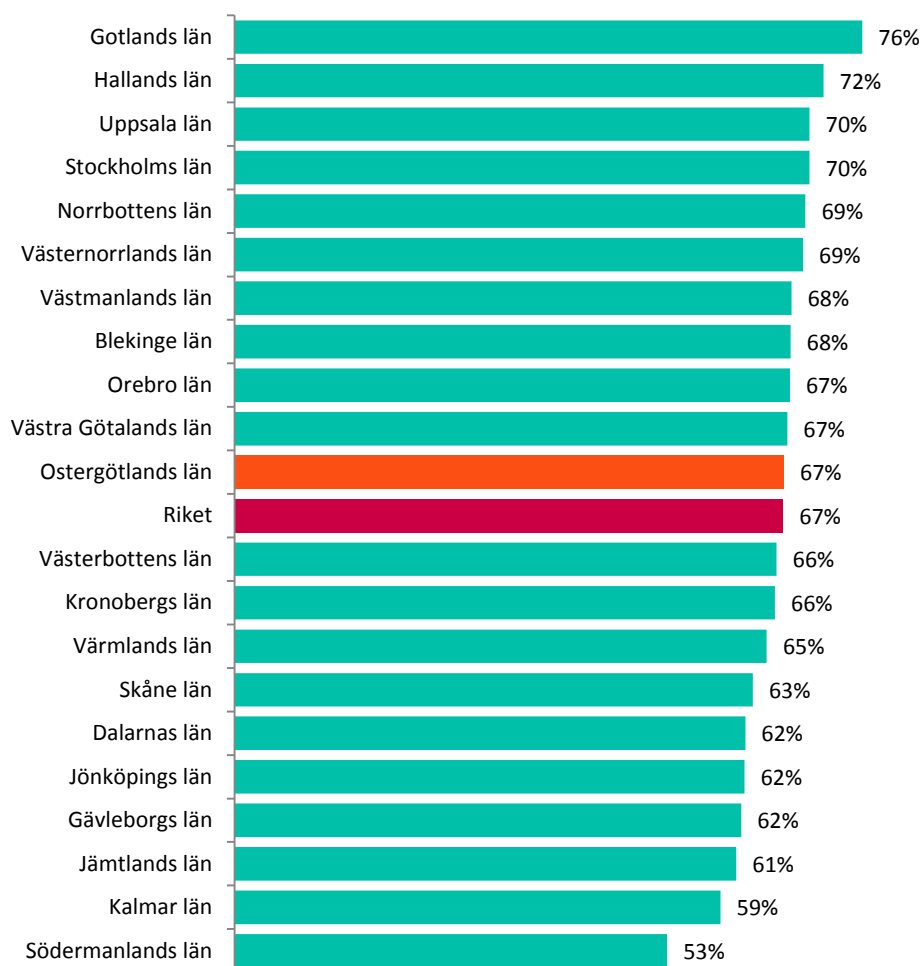
Prisutvecklingen för de svenska företagens varor tyder inte på några större problem med konkurrenskraften jämfört med våra handelspartners. Även om den reala effektiva växelkursen ökade mellan 2010 och 2013. Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitiken utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

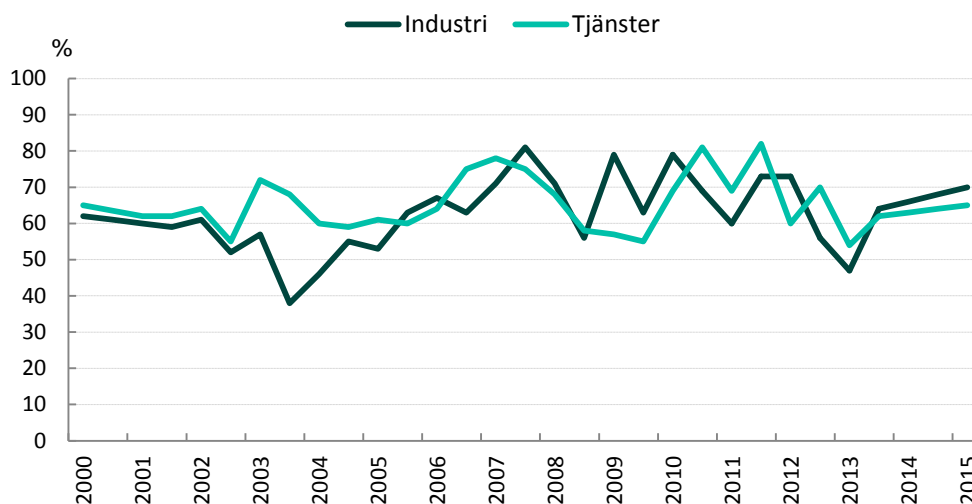
Företagen i Östergötlands län upplever goda möjligheter att växa framöver. Totalt svarar 67 procent av företagen att de har goda möjligheter att expandera på sikt, vilket är i linje med riksgenomsnittet.

Figur 13 Företagens expansionsutsikter (nettotal) per län och i riket 2015

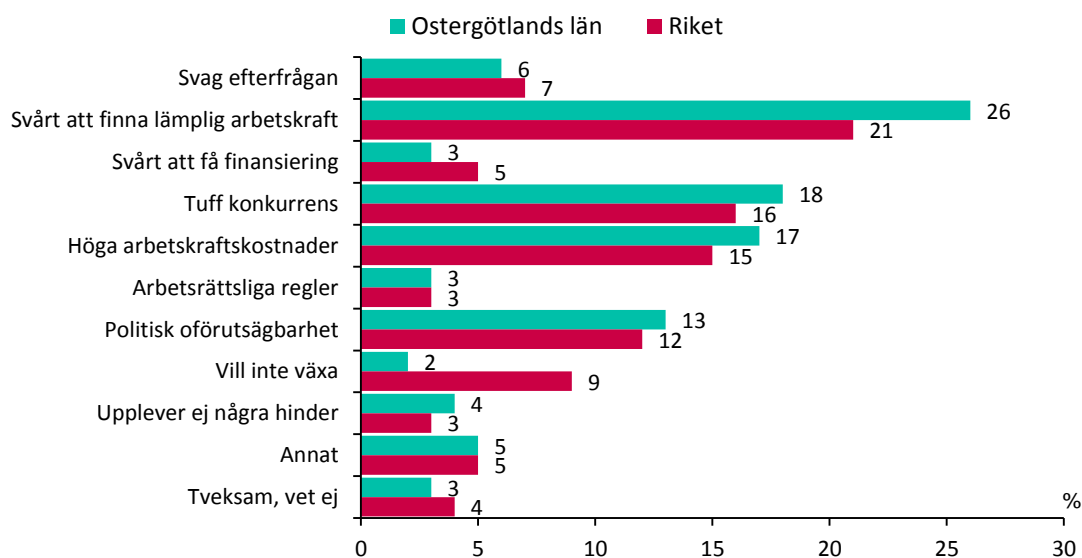
Tillverkningsindustrin har en något mer positiv syn på framtidsutsikterna än tjänsteföretagen. Bland industriföretagen ser omkring 70 procent av företagen goda expansionsutsikter, jämfört med runt 65 procent av tjänsteföretagen.

Figur 14 Expansionsutsikter (netttotal) i Östergötlands län, industri- och tjänstesektorn 2000-2015

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största tillväxthindret som Östergötlands småföretag upplever. Mer än vart fjärde företag (26 procent) uppger detta som största hinder. Tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader hamnar på andra plats med 18 procent och 17 procent av företagen som upplever detta som expansionshinder. Vilket tyder på att problemen med höga kostnader för anställda inte minskat. Många företag i Östergötlands län upplever också att politisk oförutsägbarhet utgör ett hinder för expansion, 13 procent.

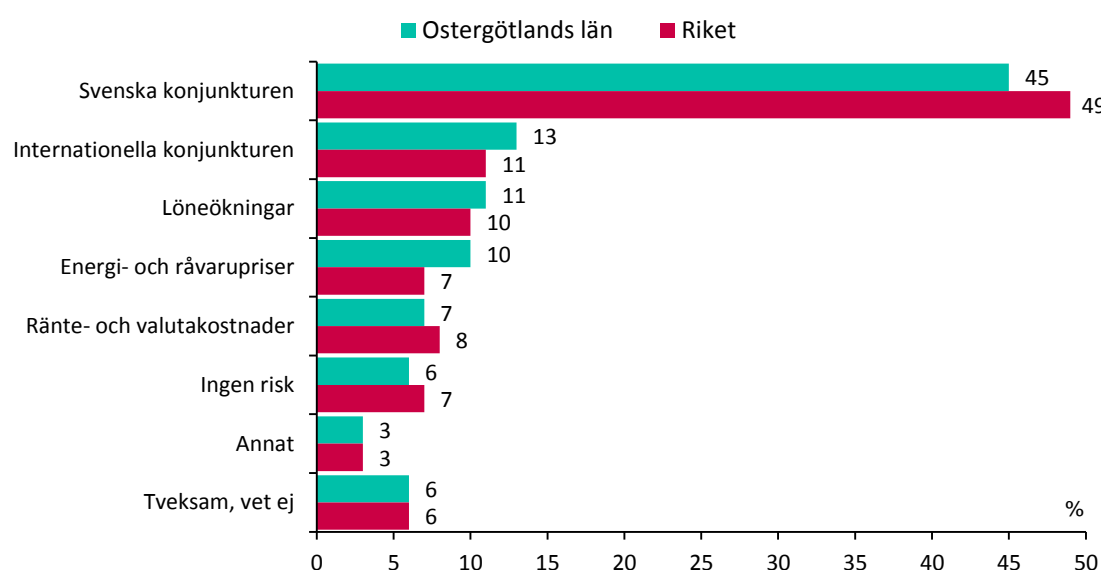
Figur 15 Tillväxthinder enligt företagen i Östergötlands län och i riket 2015 (procent)

Konjunkturrisiker

Den svaga inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisiken enligt nästan hälften av företagen i länet. Den följs av internationella konjunkturfaktorer samt ökade energi- och råvarupriser. Just den internationella konjunkturen ses som ett större problem för småföretagen i Östergötlands län än i resten av riket. Detta speglar att företagsstrukturen i Östergötlands län till stor del kännetecknas av underleverantörer och mindre exportföretag i tillverkningsindustrin. Även löneökningar ses som en konjunkturrisik av många företag i länet (10 procent).

Figur 16 Vilken anser du är den största konjunkturrisiken för ert företag?

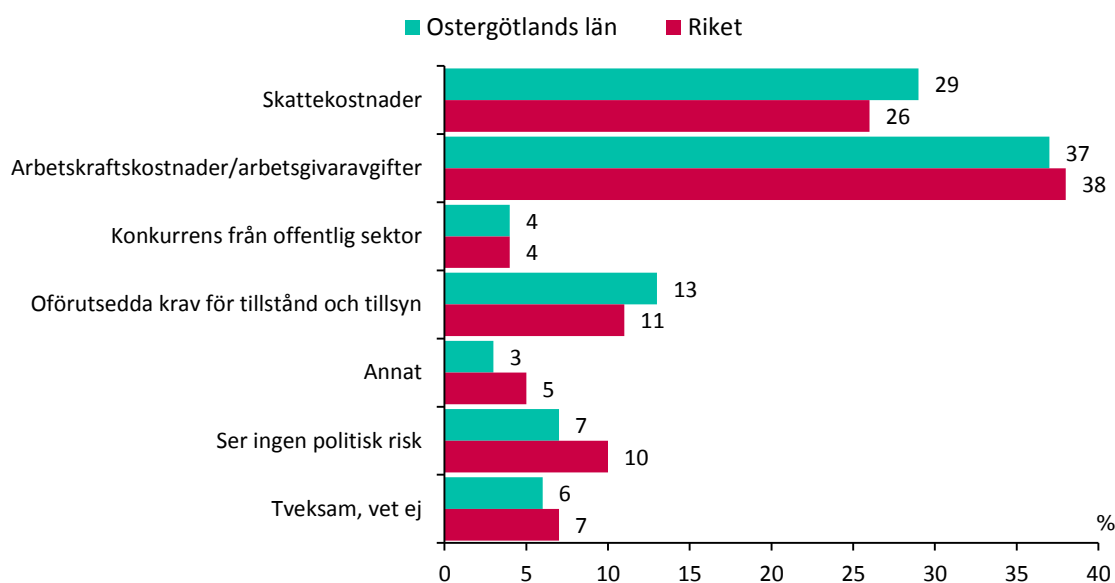
Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

För att fördjupa förståelsen kring företagens syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget, ställdes kompletterande frågor om politiska risker och personliga risker.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Östergötlands län. Även ökade skattekostnader upplevs som en betydande politisk risk. En större andel av företagen i Östergötlands län, än i riket, upplever oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn som en politisk risk.

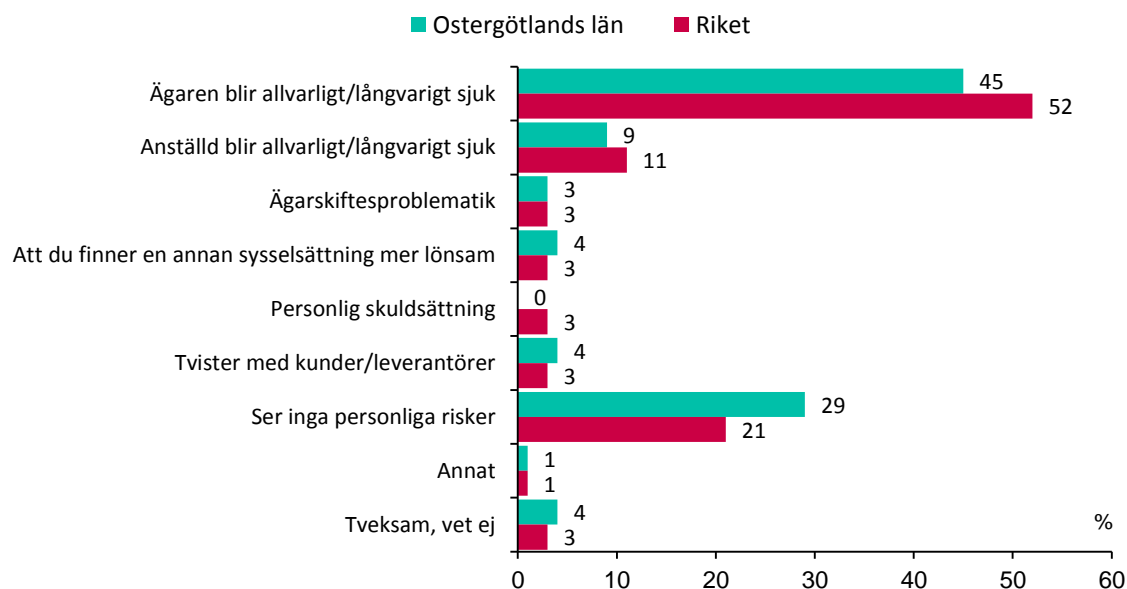
Figur 17 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Personliga risker

Liksom i riket som helhet upplever företagen i Östergötlands län att den största personliga risken för företaget är ifall en ägare, eller ägaren blir långvarigt sjuk. I Östergötlands län anser också dubbelt så många företag, som i riket som helhet, personliga risker i samband med generations- och ägarskifte, vilket än en gång hänger samman med industristrukturen i länet.

Figur 18 Vilken anser du är den största personliga risken för ert företag?

Appendix Finansiering

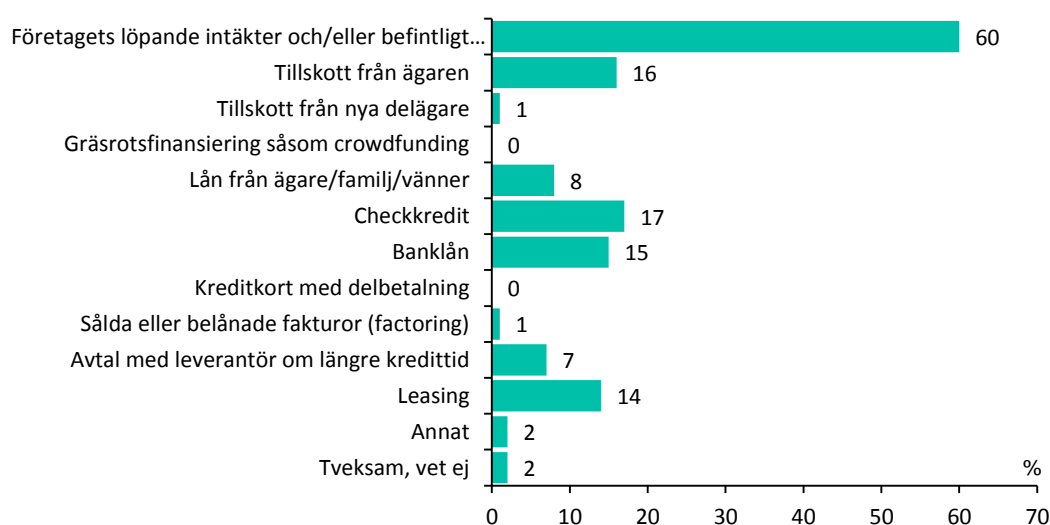
Finanskrisen slog kraftigt mot de små företagens möjligheter att finansiera sig. Även nu flera år efter finanskrisen anser många småföretag att det är svårt att få extern finansiering för att utöka verksamheten och att anställa, detta har visats in en rad undersökningar förutom av Företagarna bl.a. av Världsbanken.³

Finansieringssvårigheterna kan ha flera olika förklaringar. Den viktigaste faktorn är dock svårigheterna att få nya krediter och att utvidga befintliga banklån samt den höga kostnaden för banklån. Kostnaderna för banklån och krediter till företag tycks fortfarande vara höga i förhållande till aktiemarknadens avkastning och det låga ränteläget. Troliga förklaringar är bristfällig information mellan kreditgivare och låntagare, men också regelverk som påverkar finansieringsaktörernas utlåning till företag. Vissa regionala skillnader tycks också finnas vad gäller bankernas roll som kreditgivare till företag i regionen.

Majoriteten av alla företag använder egna medel i form av löpande intäkter och befintligt kapital till att finansiera företagets investeringar. En relativt stor andel av alla företag använder också checkkredit för att finansiera löpande verksamhet och investeringar. Skillnaden i ränta på utnyttjad checkkredit kan förväntas vara betydande mellan företag i olika storleksklasser, baserat på antal anställda etc. Räntekostnaderna kan därför vara betydligt högre för de mindre bolagen och generellt högre än vad som kan förväntas av det allmänna ränteläget i ekonomin.

I många företag finansieras också stora delar av investeringarna med tillskott eller lån från ägaren samt dennes familj. Detta resultat beskriver på ett tydligt sätt hur företagande innebär en betydande privatfinansiell risk för företagaren och dennes familj.

Figur 19 Finansieringssätt (företag som har investerat)

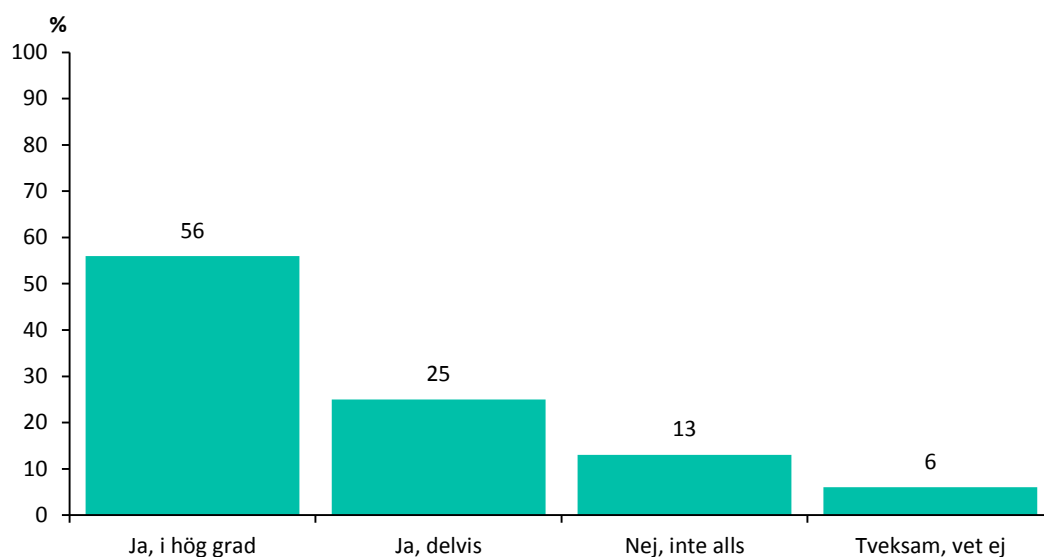
³ Sweden's Business Climate A Microeconomic Assessment, World Bank 2015.

I Företagarnas senaste finansieringsrapport svarade 47 procent av företagen att de upplever det som ganska eller mycket svårt att få extern kredit för att finansiera företagets investeringar och löpande verksamhet. Större företag har emellertid ofta betydligt lättare att finansiera sin verksamhet och investeringar med extern finansiering.⁴

Bankens lokala förankring och bemötande

Omkring hälften av alla företag i landet anser att deras bank har en hög grad av lokal förankring (48 procent). 28 procent av landets företag upplever att banken delvis har en lokal förankring. I länet är motsvarande siffror betydligt högre. Endast omkring 13 procent av företagen upplever att deras bank inte har någon lokal förankring i regionen.

Figur 20 Upplever du att företagets bank har en lokal förankring?

⁴ Se bl.a. Småföretagen vill växa – men saknar finansiering, Företagarnas finansieringsrapport 2015.

När det gäller bankernas rådgivande roll till företagen upplever 57 procent av företagen på riksnivå att de får ett delvis eller i hög grad personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor. Bland företagen i Östergötlands län är motsvarande andel 58 procent.

Figur 21 Upplever du att ni får ett personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor?

